

การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Development of School Administration Skills for Phrapariyattidhamma School
Administrators, General Education Section

พระวรธนกร กิตติญาโณ (แก้วพิลา) Phra Woratanakorn Kittinano (Kaeewpila)^๑
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo^๒
ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka^๓
สมหมาย จันทร์เรือง Sommai Chanruang^๔

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหาร ๒) เพื่อพัฒนาทักษะการบริหาร ๓) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๕๖ รูป/คน สถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ และแบบตรวจสอบกลุ่มตัวอย่าง ๒๐๑ รูป/คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ รูป/คน สันทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ รูป/คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่ามีการขาดการบริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงแต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในภาพรวมไม่เด่นชัดรวมทั้งการบริหารจัดการกิจกรรมในระดัต่างๆ ตั้งแต่ระดับเริ่มต้นจนถึงระดับดี การส่งการจากบนลงล่างการศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการที่ดี

๒. การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้ ๑) องค์ประกอบของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๒) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๓) ประเภทการพัฒนาทักษะการบริหาร

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๔มหาวิทยาลัยสยาม

สถานศึกษา ๕ ด้าน ๔) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา ๖ ด้าน และ ๕) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๕ กิจกรรม อีกทั้งยังพบหลักปาปณิกธรรม ๓ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารที่ตรงตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ผู้มองการณ์ไกลในการทำงาน (จักขุมา) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงาน (วิรูโร) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นิสสยสัมปโน)

คำสำคัญ : การพัฒนา, ทักษะการบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

This research aims to study the current state of school administration skills, to develop school administration skills, and to propose development process of school administration skills for Phrapariyattidhamma school administrators, general education section. The mixed research methods were used in the study. The data were collected by questionnaires from 556 samples for factor analysis and from 201 samples for check list, and then analyzed by percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were collected from in-depth interviews with 10 experts and group discussions with 10 experts, and analyzed by content analysis.

The research results found that:

1. In the current situation of administration in Phrapariyattidhamma schools, the administration is unsystematic, school development cannot cope with the social changes, decision authority depends on the hierarchy system, and the administrative structure is not clear and lacks of good governance.

2. The possibility in development of school administration skills for Phrapariyattidhamma school administrators, general education section was at the high level overall. The accuracy was at the highest level, followed by usefulness and appropriateness respectively.

3. The development process of school administration skills for Phrapariyattidhamma school administrators, general education section consists of 5 main parts; 1) 5 skill components of school administrators, 2) 5 development processes in school administration skills, 3) 5 types of development in school administration skills, 4) 6 components of school administration, and 5) 5 activities in skill development. Furthermore, Papanika Dhamma; vision, capable of administrating and human relation, is also necessary to administrators of Phrapariyattidhamma schools, general education.

Keywords : Developed, Skills Education , Phrapariyattidhamma Schools.

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการจัดตั้งขึ้นจากความร่วมมือระหว่างมหาเถรสมาคมกับกระทรวง ศึกษาธิการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการสมัยใหม่ ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาหรือเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคม และเป็นโอกาสให้เด็กที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ครอบครัวอยู่ชนบทฐานะยากจน ไม่มีทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน พำนักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐตามปกติได้ให้บุตรหลานของประชาชนเหล่านั้นมีโอกาสได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาฐานะทางสังคม และเป็นคนดีของสังคมต่อไป

ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค๘ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อครูอาจารย์มากนักอาจเกิดจากระบบเดิมที่ว่าเป็นพระอาจารย์แล้วนักเรียนห้ามวิพากษ์วิจารณ์ครูอาจารย์เด็ดขาดครูใช้อารมณ์กับนักเรียนยังมีปัญหาเล็กน้อยเพราะบางครั้งครูอาจจะใช้อารมณ์ในการสอนมากกว่าเหตุผลทำให้นักเรียนไม่พอใจภาค รัฐ ยัง สนับสนุน คอมพิวเตอร์ และ อินเทอร์เน็ตแก่โรงเรียนในพระพุทธศาสนาน้อยมากแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของพระภิกษุ-สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค๘ควรมีการชี้แจงครูที่

เป็นคฤหัสถ์ให้มีแนวปฏิบัติที่เหมาะสม ในการสอนพระภิกษุและสามเณรครูอาจารย์ควรจะสอนให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้นและควรจัดครูผู้สอนให้ครบตามหลักสูตรรายวิชาที่เปิดการเรียนการสอนและ ครูอาจารย์ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนเพิ่มขึ้น (นิเทศสนั่นนารี และอินตอง ชัยประโคน, ๒๕๕๓)

ผู้บริหารการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับความเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมีองค์ความรู้วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาด้วยผู้บริหารในปัจจุบันจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะเชิงมนทัศน์ (conceptual skills) เพื่อให้สามารถมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาหน่วยงานหรือสถานศึกษาของตนเองได้อย่างถูกต้องและถูกทิศทาง (do the right things) มากขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นผลมาจากผู้บริหารเหล่านั้น จะได้รับการกระจายอำนาจการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ มากขึ้น จะต้องมีบทบาทเป็นผู้พัฒนานโยบายมากกว่าเป็นผู้ขนานนโยบายไปปฏิบัติมากขึ้น และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีทักษะในลักษณะดังกล่าวสูงกว่าที่เคยเป็นมา นอกจากการพัฒนาทักษะเชิงมนทัศน์แล้ว ทักษะเชิงมนุษย์ (human skills) ก็มีความสำคัญและจำเป็นด้วยเช่นกันเพราะการบริหารยุคที่จะมีการกระจายอำนาจ บุคลากรในองค์กรจะเป็นผู้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นไปจะทำให้ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการศึกษา (interest groups) ต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน ในสังคมชุมชนมากขึ้นจึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำ (leadership) สูงขึ้นมากกว่าที่อาศัยคำสั่ง การหรือใช้อำนาจบังคับดังที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์ทางการบริหาร

เกี่ยวกับหลักการแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ตามทัศนะเชิงวิทยาศาสตร์ (scientific approach) เพื่อให้เกิดทักษะเชิงเทคนิค (technical skills) ก็ยังคงจำเป็นอยู่ด้วยเช่นกัน เพราะสิ่งเหล่านั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นวิชาชีพทางการบริหารได้ในระดับหนึ่ง และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสภาพความเป็นจริงของหน่วยงานหรือท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (วิโรจน์ สารรัตน์, ๒๕๕๙)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน แม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวระดับชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาแห่งศตวรรษที่ ๒๑ จะมีมาแล้วตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ด้วยการจัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีการประชุมทางวิชาการ บทความข้อเขียนเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานทักษะขั้นสูงซึ่งกำลังกลายเป็นแนวโน้มสำคัญของโลก แต่การเคลื่อนไหวในเรื่องดังกล่าวขาดความต่อเนื่องจริงจังของทุกฝ่าย การไม่มีเจ้าภาพองค์กรที่เป็นหลักในการประสานงานและดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน การอยู่นิ่งเฉย การทำแบบเดิมๆ ตามที่เคยชิน การรอรับนโยบายจากเบื้องบนแต่ฝ่ายเดียว ขณะที่การเมืองการปกครองไม่มีเสถียรภาพ ล้วนสร้างความเสียหายต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ส่งผลให้ประเทศชาติขาดศักยภาพในการแข่งขันและเสียผลประโยชน์ เมื่อเปิดพรมแดนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ การเริ่มต้นในวันนี้อาจช้าไปนิด แต่ยังไม่สายเกินไปที่จะลงมือทำ โดยผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับในฐานะผู้มีอำนาจขององค์กรจะต้องตัดสินใจดำเนินการให้แผน

ยุทธศาสตร์และภารกิจของสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ มีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตบนพื้นฐานของทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ และติดตามกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง (รสสุคนธ์ มกรมณี, ๒๕๕๕ : ๓๘-๔๐)

จากความสำคัญในเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาให้ผู้บริหารมีศักยภาพในการบริหารและเป็นการเสริมสร้างทักษะการบริหารในด้านต่างๆ ให้กับผู้บริหาร เพื่อการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้สามารถตอบสนองและแข่งขันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
๒. เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
๓. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ เพื่อศึกษาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ศึกษาเอกสาร ๒) แจกแบบสอบถาม ๓) สัมภาษณ์

๑. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทักษะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา แหล่งข้อมูล : หนังสือบทความตำรางานวิจัย website เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การ

วิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพปัจจุบันและปัญหาของทักษะ

๒. แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษา แหล่งข้อมูล : บุคลากร จำนวน ๕๕๖ รูป/คน โดยได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างสัดส่วน ๑:๒๐ เครื่องมือ : แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล : ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า E.F.A. วิเคราะห์ปัจจัย (Exploratory Factor Analysis) ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพปัจจุบันและปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

๓. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจำนวน ๑๐ โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

ขั้นตอนที่ ๒ เพื่อการพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามี ๒ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) ยกร่าง ๒) สนทนากลุ่ม (Focus Group)

๑. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)

๒. พัฒนาโดยสนทนากลุ่ม แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑. นักวิชาการ ๒. ผู้บริหารโรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการ

คัดเลือก เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒)

ขั้นตอนที่ ๓ เพื่อเสนอการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามี ๒ ขั้นตอน ๑) ตรวจสอบการพัฒนาทักษะ ๒) ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอ ตรวจสอบโดยการแจกแบบสอบถาม มาตรฐานการประเมิน ๔ ด้าน ๑) ความเป็นประโยชน์ ๒) ความเป็นไปได้ ๓) ความเหมาะสม ๔) ความถูกต้อง แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก เครื่องมือ : แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล : ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๓)

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า มีการขาดการบริหารอย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงแต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในภาพรวมไม่เด่นชัดรวมทั้งการบริหารจัดกิจกรรมคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับเริ่มต้นจนถึงระดับดี การสั่งการจากบนลงล่างการศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการที่ดี

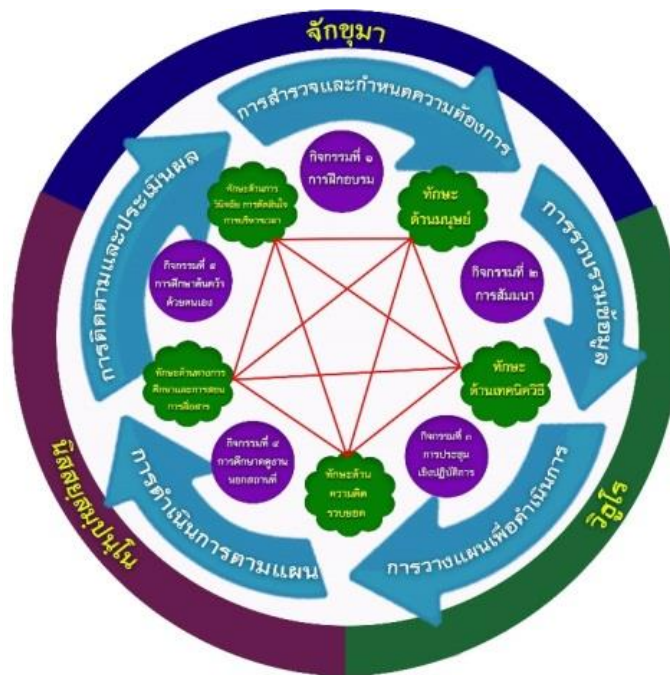

๒. การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้ ๑) องค์ประกอบของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๒) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๓) ประเภทการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๔) องค์ประกอบของการบริหาร

สถานศึกษา ๖ ด้าน และ ๕) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๕ กิจกรรม อีกทั้งยังพบหลักปาณิกธรรม ๓ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น ผู้บริหารที่ตรงตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ผู้มองการณ์ไกลในการทำงาน (จักขุมา) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงาน (วิรูโร) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นิสสัยสัมปโน)

องค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการ พัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังแสดงในภาพ

ภาพการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

องค์ความรู้จากการวิจัยมีอธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ประกอบด้วย

๑) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การปรับตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่น ให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ยกย่องให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเท่าเทียมกัน เข้าใจปัญหาให้ความเป็นกันเอง ให้ความสำคัญผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจปัญหาร่วมกัน เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึง แสดงความยินดียกย่องชมเชยเมื่อประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ แนะนำ ระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อนร่วมสังคมและบุคลากรที่บรรจุนิเทศใหม่ และมีการพบปะสังสรรค์นอกเวลางาน

๒) ทักษะด้านเทคนิควิธี หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญ ชำนาญ ในการวางแผนงานด้านต่างๆ เช่น กิจกรรม โครงการต่างๆ เป็นต้น มีความเข้าใจด้านการเงิน การบัญชี การพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างรวมถึงอุปกรณ์และวัสดุต่างๆ มีความไว้วางใจบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี และสามารถประชาสัมพันธ์ได้ พูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาต่างประเทศได้

๓) ทักษะด้านความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมโดยการวิเคราะห์ สมเหตุสมผล คิดริเริ่ม มองการณ์ไกลออก มีสติปัญญาและไหวพริบดี กระตือรือร้นแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

๔) ทักษะด้านทางการศึกษาและการสอน ด้านการสื่อสาร หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในด้านการเรียนการสอน ต้องเป็นผู้มีภูมิรู้และเป็นผู้มีความรู้ที่ดี สามารถถ่ายทอดและรับความคิด ข้อมูล ข่าวสาร ไปยังบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) ทักษะด้านการวินิจฉัย ด้านการตัดสินใจ ด้านการบริหารเวลา หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการนึกคิด เพื่อการ

โต้ตอบกับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม สามารถในการยอมรับและระบุดีปัญหาหรือแสดงหาโอกาสให้ได้ พร้อมยังจัดเรียงลำดับงาน ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

๑) การสำรวจและกำหนดความต้องการ หมายถึง ความต้องการในการพัฒนาบุคลากร คือ สิ่งที่ต้องการต้องการได้จากกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาบุคลากร สามารถที่จะนำไปแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรในด้านที่เป็นปัญหา ว่าสิ่งใดต้องการ สิ่งใดขาด สิ่งใดที่ควรเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถจัดสรรและบริหารทรัพยากรขององค์การให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๓) การวางแผนเพื่อดำเนินการ หมายถึง การวางแผนเพื่อดำเนินการ วิธีการและระยะเวลาของโครงการพัฒนาบุคลากรแต่ละโครงการอย่างชัดเจน ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและสภาพที่ต้องการให้เป็นโดยการแก้ปัญหาสภาพ เพื่อให้สามารถจัดสรรและบริหารทรัพยากรขององค์การให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๔) การดำเนินการตามแผน หมายถึง การพิจารณาในการดำเนินการ ดังที่แผนได้วางเอาไว้ โดยการคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นหลักสำคัญ เพื่อให้การพัฒนากระบวนการเป็นไปอย่างราบรื่น

๕) การติดตามและประเมินผล หมายถึง การประเมินผลในการพัฒนาบุคลากรใน ความก้าวหน้าในสภาพก่อนและหลังการพัฒนา เพื่อให้ถึงสิ่งที่ได้บรรลุผล ปัญหา อุปสรรคและสิ่งที่ควรแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ทราบถึงผลที่ได้

ประเภทการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

๑) การฝึกอบรม หมายถึง การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่หลายองค์กร ได้ใช้ในการฝึกและนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นการปรับปรุงพัฒนาเพิ่มคุณภาพของบุคลากรของตนเองให้มีความรู้ ความชำนาญ สามารถที่จะนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านทักษะต่างๆ เพื่อจัดการศึกษาด้านการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา

๒) การสัมมนา หมายถึง การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำและยังสามารถนำข้อคิดเห็นไปสรุป เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการได้อีกด้วย

๓) การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง เทคนิคหนึ่งของการฝึกอบรม การประชุมที่ใช้เทคนิคหนึ่งของการฝึกอบรมมีทั้งกระบวนการ การฝึกอบรม โดยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติจริง ทั้งด้านทฤษฎีและทางปฏิบัติ

๔) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ หมายถึง การจัดกิจกรรมฝึกอบรม โดยการนำผู้เข้ารับการอบรมไปสร้างประสบการณ์ต่างสถานที่

๕) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หมายถึง การพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้ทางด้านวิชาการ ในวิธีขั้นตอนต่างๆ ได้หลากหลายวิธี เพื่อจัดการศึกษาให้ครอบคลุมกระบวนการ พัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา

กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการฝึกอบรม “เพิ่มศักยภาพมนุษย์”

กิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการสัมมนา “ครองตน ครองคน ครองงาน”

กิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการประชุมเชิงปฏิบัติการ “วิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาระงาน”

กิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการศึกษาดูงานนอกสถานที่ “พัฒนาและใช้สื่อการสอน : E-Book”

กิจกรรมที่ ๕ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง “บริหารตนบริหารคน และบริหารงาน”

การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาทักษะการบริหาร คือ หลักปาปนิกัธรรม ๓ ในทศพิธยพจนิกสูตร ประกอบด้วย

จักขุมา หมายถึง การเป็นผู้มองการไกลในการทำงานสามารถที่จะนำพาให้องค์การนั้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถเอามาบูรณาการใช้ได้จริง กับองค์การหรือโรงเรียนในการพัฒนาทักษะด้านบริหารต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

วิรูโห หมายถึง การเป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงานทั้งงานส่วนตัวและงานส่วนรวม ได้อย่างรวดเร็วและเชี่ยวชาญ รอบคอบ ว่องไว รู้งานที่ควรทำและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีความรับผิดชอบ ซึ่งเหมาะกับการบริหารงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนโดยเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นิสสัยสัมปันโน หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถพูดคุยสนทนาปราศรัยได้เป็นอย่างดีในการทำงาน ทำให้การทำงานต่างๆ ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เพื่อนำพาให้สถานศึกษานั้นมุ่งไปสู่ความมีคุณภาพในด้านของการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

สภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ๑) ด้านมนุษย์ ได้แก่ ขาดการ

บริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงแต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่าการจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัดรวมทั้งการบริหารจัดการกิจกรรมคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับภาคจนถึงระดับวัด ๒) ด้านเทคนิควิธี ได้แก่ การสั่งการจากบนลงล่างการศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์ขาดระบบบริหารจัดการที่ดี การบริหารงานสาธารณูปการก็ขาดระบบแบบแผนที่ชัดเจน ๓) ด้านความคิดรวบยอด ขาดการกำหนดรูปแบบการให้การสงเคราะห์ที่ดีและไม่เป็นระบบ คณะสงฆ์จัดการศึกษาหลายระบบและให้ความสำคัญต่างกัน จึงเป็นที่มาของปัญหาความไม่เสมอภาคการได้งบประมาณน้อย ๔) ด้านทางการศึกษาและการสอน การสื่อสาร การเรียนการสอนด้วยคุณภาพ ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ และขาดอาคารเรียน อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอสาเหตุ ๘ ประการทำให้เกิดความไม่เสมอภาคด้านการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ๕) ด้านการวินิจฉัยการตัดสินใจ การบริหารเวลา ปัญหานโยบายการปกครองและการจัดการศึกษาที่ขาดแผนการศึกษา ปัญหาคณะสงฆ์และรัฐสนับสนุนการศึกษาที่ไม่ทั่วถึงปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์และแผนระบบการศึกษา

กระบวนการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๑ ประกอบด้วย องค์ประกอบของทักษะการบริหาร ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) องค์ประกอบของทักษะ ๒) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๓) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา ๔) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๒ กระบวนการประกอบด้วย ๑) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๒) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย

เป้าหมายและปัจจัยในการบริหาร ๓) ลักษณะของการบริหาร ๔) ด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ๕) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ๖) ด้านการเรียนรู้ ๗) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๓ การนำไปใช้ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการดำเนินงาน ๒) การดำเนินงาน ๓) การประเมินผลการดำเนินงาน ๔ เงื่อนไขความสำเร็จ คือ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สอดคล้องกับ พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางธิสาร) (๒๕๕๔) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่า ๑) หลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมมีผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องมากกว่า ๐.๐๕ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๒) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔) การติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือนพบว่า ๑) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติงานสอนได้ผลจริง ๒) ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าหลักสูตร มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมทั้งด้านระยะเวลา ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการประเมินผล สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมกับนักเรียนระดับอื่นได้นอกจากนี้หน่วยงานอื่นที่มีโครงการสอนศีลธรรมสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้ไปใช้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในหน่วยงานนั้นได้เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรนำกระบวนการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามาพัฒนาทักษะผู้บริหารให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาโดยการจัดฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะ

๓) ภาครัฐและเอกชน ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา

สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรทำการศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒. ควรศึกษาการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมของไทย

๓) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

บรรณานุกรม

- นิเทศ สนั่นนารี และอินตอง ชัยประโคน. (๒๕๕๓). ความคิดเห็นของพระภิกษุ-สามเณรที่มีต่อการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ของพระภิกษุสามเณร:ศึกษาเฉพาะกรณี คณะสงฆ์ ภาค ๙. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางอิสาร). (๒๕๕๔). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ. **วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรานี ฟักทองพรรณ. (๒๕๕๔). แนวโน้มคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนสตรีเอกชน. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รสสุคนธ์ มกรมณี. (๒๕๕๕). การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. **วารสารการศึกษาไทย**, ๓ (๑), ๓๐.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (๓๐ พ.ย. ๒๕๕๙). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศน์ต่อการศึกษาศตวรรษที่ ๒๑**. แหล่งที่มา: <http://www.the Partnership for 21st century skills-youtube>.